

CATALANA

REVISTA

Any VI

Barcelona 31 de Març de 1923

Núm. 139

L'ESFINX DE NEU (1)

Arrupida y misteriosa com la que, tallada en la roca viva vetlla la gran piràmide de Khephren, l'esfinx de neu semblava, en aquell immens desert de fredor, guardar el pas als que pujaven a contemplar la sortida y la posta del sol per les vessants orientals dels macissos del Home y de les Agudes, en la calma del Montseny. Son cap y coll, ressortint del ample pit destrament modelat, redreçavas ayrós sobre la superba tossa de lleó alat, furgant ab ses urpes la crosta de la montanya, com si intentés obrir en el pregon de ses entranyes la fossa del geni vençut mercès a l'astucia ferotge, venjant l'afront impossible de desxifrar pel gest fret y misteriós d'aquell rostre.

L'atuevit artista al reproduhir la vella faula en la massa de neu, sentia, tal volta, les inquietuts, els suprèms neguits del que la creà a les vores del Nil quan florí Memphis, enfront del desert qu'omple gran part del horisó, sense un arbre a terra ni una boyra al cel, copsant l'ardor del sol.

Si en el medi existia'l contrast, nó en l'esperit, quin ardor devia comunicarse al animal simbòlich que féu estremir de por al primer vianant que va sobtarlo en sos dominis, de matinada quan ab la lleu celistia trespava envers la vall de Santa Fe. ¡Quin efecte devia produhir en l'ànima del bosquerol, ignorant de la llegenda, l'aparició de l'esfinx blanca, blanca sota aquell cel blau d'aubada d'hivern! ¿No degué semblarli l'ossada d'un gegant insepult? La fosca amagava'ls detalls, y solament vegé destacar-se la superba testa en l'espai clar ahont les estrelles lluhien, y en son astorament, recordant els contes y les rondalles que prop la llar havia escoltat d'infant, veyia pendre forma la del gegantàs: aquell Girarroques que, després

(1) Impresió enfront l'esfinx que'ls germans Oslé traçaren ab ferma grapa al tou de neu en la Vall de Santa Fe, en la montanya del Montseny.

d'esportellar les serres de Cabrera, girà'l Ter per l'esquey de Sau, obrintli camí pels rocosos tossals de les selvàtiques Guillerries, fins a durlo als plans d'Anglés y La Sella, esgorjant de pas el feréstech Montglós, ahont resten totes les fades en palaus de marbre que va robantlos l'home no content encara d'haverles foragitades dels regalats paratges. Aquell mateix fou el qui, després d'aytal proesa, volgué aplanar el Montseny quan els primers fundadors de Barcelona, llevaven nort d'estendre la ciutat fins a les portes d'Ausa. Allà quedà atuhit el brau capdill dels ciclops. Ei geni de les montanyes li plantà cara, y la desfeta fou crudel. Vençut del tot, En Girarroques amagà sa vergonya en les entranyes del mont. ¿Ressortiria ara, potser? Els homes han perdut sa força, y aquell gegantàs ¿intentaria de nou seguir ses lluytes per a capgirar la terra? De petit, per ell, la faula no era faula; després somreya al trasmètrela als seus ab certa faysó d'incrèdilitat, y ara acabava de palpar la realitat, si no era un somni tot allò... Y no ho era un somni, nó, car a plè dia, al tornar per aquells indrets ab l'esperança de cert fet marvellós, trobà corpses als seus vehins enfront l'esfinx de neu mirant enllà d'enllà, vers les llunyanies ab posat impenetrable. Encara veyen el miracle. ¿Quí degué desferlo l'encís del enigma? Jo vaig sobtarlo pelegrinant pels cims nevats, y allà a la cuynassa del isolat ermitatge, vespre enllà ressorgí en aquell esbart d'homes de tirat primitiu.—Fóra, qui sab, un animalàs estrany, d'aquells de cap de dona y urpes de lleó, que la nevada hagués soterrat?—Y tu creus que n'hi haja de besties d'aquelles?—Home: no recordes la que sortia al gorch negre de Golba? Diu que'l seu cant era d'allò més bonich, tant, qu'adormia als traçginers...—

Y vaig palpar el reffloriment de la llegenda y benehí l'idea d'aquells amichs artistes qu'en un rampell de geni havien evocat les maravelles del passat inquietant l'esperit dels místichs bosquerols.

L'endemà, dexant enrera l'ermita, m'aturava enfront l'esfinx y admirava l'obra d'art sorgida d'una montanya de neu, y pensant en la força del sol que desfaría l'encís, el misteri arribava a Sant Marsal, passava'l Coll Pregon, y trucant per masíes, fins a reposar en el fondal d'Espineubes; y per tot se parlava del miracle, de l'estranya aparició allà dalt en les soletats de la gran montanya.—Vàlgans Deu—deya una velleta

—y no hi arriba l'ombra de la creu de Matagalls?—Si fos rès del mal esperit, desapareixeria prou.—

Y desaparegué, es clar! D'aquell esclat d'art produhit per esperits inquiets en contínua emoció estètica, en resta sols el perfil, l'ombra que donèm avuy, haventnos semblat digna d'aquest recort.

ANTONI BUSQUETS Y PUNSET

LO "DIES IRÆ" EN CATALA

*En lo jorn d'ira terrible
lo temps, com bolva invisible
se fondrà entre'l greu espant,
y a la terra estemordida
veurèm que'l Gran Jutge crida
per anarla judicant.*

*La trompeta esglayadora
los sepulcres, tots, a l'hora,
obrirà ab greu tremolor;
fins la mort ha d'esglayarse
quan l'home vage a atansarse
al judici del Senyor.*

*Lo llibre immèns, prest, obrintse,
allí anirà descobrintse
totes les culpes del món;
y tot sortirà a la cara,
fins lo més secret, encara,
se sabrà, per més afront!*

*¡Ay, pobra animeta mia!
¿Què't podrà fer companyia,
si'l just fins ha tremolat?
¡Rey d'augusta omnipotència
que salvau sols per clemència;
salvàume, font de pietat!*

*Recordau, Jesús dolcíssim,
que de vostre camí aspríssim
jo'n só la causa no més;
per cercarme us fatigareu,
en creu morint, me salvareu,*

tant de treball, si's perdés!...

*¡Oh, gran Deu de les venjances!
donàume, al menys, esperances
abans d'aquell dia greu;
lo plor mes galtes ofega,
la culpa'm confon y'm nega,
perdonàume, Jesús meul*

*Si vau perdonà a Maria
y en la terrible agonia
al lladre vau escoltar,
escoltàu mon prech indigne
y del foch d'infern indigne
vullàu mon còs allunyar.*

*Entre les vostres ovelles
lluny dels crestats y d'aquelles
ànimes que us han negat,
mentres los damnats confosos
cremen ab fochs horrorosos,
cridàume ab vostres amats.*

*Com la cendra ja desfeta,
clama ma pobra animeta
que no la dexèu may més:
y, en la diada llagrimosa,
quan de la cendra confosa
s'alçarà l'home pervers;*

*a n'aquest lo perdó vostre,
concediuli, Jesús nostre,
y'l repòs etern, després.*

ARTHUR MASRIERA

PENYAFLOR

Tradició.

El cavaller Mossèn Arnau de Vilaragut Serralta de Sant Marit, home ja granat, ferreny y ossut, alt y prim, de color emmorenida pel sol y'l oratge, axut de conversa y reservat de caràcter, a les darrerries del sigle xiv habitava un antich palau payral, rònech y mig enrunat, dins un carrer estret y tòrt dels entorns del Castell dels Templaris, de la ciutat de Mallorca.

No feya gayre temps qu'era viudo de Madona Saura Gual Çafont dels Olms, dama noble y pobre, mólt més jove qu'ell, de pelegrina bellesa, dolça y modesta, la que vivia del tot entregada al govern de la casa y a l'educació de sa filla única, Na Blanca Bella, donzelleta qu'acabava de fer els quinze abrils, quan un cranch maligne al pit va retre ab llarga dolença, Madona Saura, sa aymada mare, dins el vas dels Vilaragut, a la capella de Nostra Senyora dels Angels del convent de Sant Francesch.

Na Blanca era, aleshores, l'espill de sa mare en sa joventut; sensible y amorosa, gentil y vincladissa, alba la color, d'ulls blaus y rossa cabellera; lliri abrinat, aponcellat encara, de suau aroma y delitós encant.

Els migrats béns de fortuna que'l noble cavaller Mossèn Arnau de Vilaragut possehia, y la constant fidelitat, com aquests heretada, que sempre guardà a la ja llavors quasi del tot estingida dinastia mallorquina, l'allunyà sempre del servey del Rey d'Aragó, y, fins y tot, de les festes y del lluhiment que en moltes ocasions de dret li pertocava. Per axò vivia retret y deslligat del tracte ab els altres cavallers, defugint, mentres podia, les amistoses relacions, ab els parents y tot, que no compartien aquell amor platònich ja de molts cors esvahit.

Axí fou que, al trobarse viudo y vell, ab una sola filla, encara nina, segons creya, trist y solitari dins la ciutat, entre'ls vells murs d'aquell palau melangiós y plè d'amargues recordances, resolgué abandonar-lo y anarsen a una possessió que tenia amagada en el cor de la montanya, a la banda ponentina de sota'l Castell d'Alaró, anomenada El Ginebrar.

Partí, donchs, sense recança, un matí rioler del mes d'Abril del any 1401, ab sa filla benivolguda Na Blanca Bella, la dida d'aquesta y'l vell Ramon, antich criat y escuder, son company inseparable en les gestes de caça, a la qu'eren un y altre mólt afectats.

Si a la possessió se n'hi duya sa filla benvolguda y allà no hi mancava abundosa *monteria*, ¿què havia d'anyorar?— Aquell entretingut estray del caçar fadigós, al que s'era avesat de jove, li esdevingué més tart una necessitat per a calmar els punyents recorts que'l desconhort crudel engendrava en la seva ànima.—Sols el cansament amansia aquella naturalesa impetuosa y ferrenya, feta y nodrida per a la dura guerra y pels torneigs a tota ultransa.—

Bé podria espayarse ara per les llargues serres del Ginebrar cobertes de garrigues, pinars y boscatges y poblades de besties de tota mena; y fins entretenirse, qualche estona, en les feynes del camp, si li plavia.—Es cert que'l conradís era ben curt: un sol sementer d'olivar pels comellars y turonells de part d'amunt del casalot, alçat en el coster, a la vora del camí reyal del Castell. Encara més avall, un bon tros lluny, vers el migjorn, tenia la possessió un delitós hortal, qu'una font viva regava'l estiu abrusador.

La casa era pobre y baxa, d'espesses murades de pedra ab grava y poques retxilleres per finestres, ben defensades ab barrots de ferre. Havia a l'entrada un portal moresch, semblant a n'els del fort del Castell, tencat nit y dia per unes portes mal forjades de llenyam d'alzina, ben clavetejades y engrillonades. A n'el centre s'hi trobava la clasta, no gayre gran, vorejantla la cuyna, les estables y altres dependencies; y en el recó de llevant s'hi alçava una torrella quadrada y amerletada, qui, per un trànsit estret y fosch, se comunicava ab la cambreta de Na Blanca.

Curós el pare del ben estar d'aquesta, havia fet guarnir la dita cambra ab tapissos antichs, un poch arnats, unes quantes cadires velles de repòs; una caxa gòtica, y un ample llit ab cobricel de domàs. Colgat a la paret un Crist de fusta y un retaule de la Mare de Deu dels Angels; duyt, tot axò, del vell palau de la ciutat al abandonarlo per a sempre.

La reclosa donzelleta passava'l dia filant l'estam y'l lli, y, quan les vetllades eren llargues y fosques, s'entretenia acompanyantse ab l'arpa suau belles cançons y planys d'inconscient melangia; les nits serenes de lluna clara exia bona estona a la miranda de la torrella d'hont contemplava embadalida l'esgroguehit paisatge d'aquella encontrada maravellosa, que'ls alts turons d'aram del espadat Castell feya més imponent y sugestiva. Llavors, extasiada, parlava llarga estona ab

sa mare ausent, y, recordant anyorívola les amoroses caricies de quan era nina, li enviava dolces besades per aquella mis-satgera dels raigs d'or.

A tota hora sentia una tristesa indefinida y fonda; en va intentava aconsolarla sa bona dida, com de menuda ben sovint ho feya; però ara sols les llàgrimes li donaven suau conhort, y, llavors més que may anyorava la mare morta, que tan sola dexaren soterrada dins aquell vas humit y fret de Sant Francesch.

Fins qu'un matí teb y solixent del fruyter setembre, al tornar, acompanyada de sa dida, de cullir flors, rahims y cerves del hortal, pel viarany del Castell varen encontrarse ab un jove cavaller que a cavall baxava, mólt lentament, de la montanya. Al saludarla respetuosament, ses mirades se creuaren y seguiren llur via sens dirse ni una paraula.

Però ella l'endemà ja sabia qu'aquell gentil y distingit jovicel era'l donzell Jordi Uniz Moncada de Çafont dels Olms, nou Governador del Castell, parent llunyà per part de mare y fill del noble Mossèn Gastó Uniz de Moncada, que seguint l'host del Rey En Pere fou nafrat en el camp de Lluchmajor, el dia que morí En Jaume III de Mallorca. Tampoch trigà'l jove castellà a inquirir, de la gent matexa del Castell, que, conforme sospità tot d'una, aquella hermosa nina era la filla d'aquell parent estrany, Mossèn Arnau de Vilaragut, del qu'havia sentit parlar, com home sempre rebel y may de bon grat sotmès al Rey Martí, que tant generosament acabava de reconèixer y jurar tots els privilegis del Regne de Mallorca.—Que més volien!—

Com era d'esperar, l'amor, que may dorm, y que'l lloch y la solitud afavoria, se va encendre sobtós ab viva flama dintre aquells cors purs y verges; axí mateix dels núvols inflats de pluja germinadora esclata ràpit el llamp a la tardor.

D'aquell dia ençà, En Jordi, tan aviat passava amunt y avall pel camí reyal, sobre'l blanch corcer, ricament guarnit, vorejant el casal del Ginebrar, com aparexia entre'ls merlets dels torrellons ò bé pels cims dels penyals del Castell roquer, saltant com un cabrit, ben a la vista de Na Blanca Bella que'l llucava temorega y amorosida de la miranda de la torre de la possessió; fins en les nits de bona lluna'l descobria banyat de llum daurada com una visió celestial.

L'enamorat, mentres tant, des de l'altura, corprès a totho-

ra, l'ovirava presonera dins aquell feréstech Castell d'encantament, guardada per un pare rebel y sense cor, com el bruixot de les rondalles, del poder del qual ell feya vot de redimir-la, axí com sovint alliberava'l colom indefens y tremolós de les urpes del falcó carnicer.

Al entretant, passaven dies, mes ara Na Blanca ja sabia per què estava trista y fins somreya ab l'ensomni del amor; y, mica a mica, s'esvaia aquella anyorança, abans tan viva, de la morta soterrada dins el vas de Sant Francesch. El sol dels morts, la lluna groga, y sa dida, indulgent, eren els únichs confidents d'aquell amor sense esperança.

Son pare orb, com tots els pares, sens gayre esment de sa filla, quasi cada dia se'n anava a caçar per les esquerpes serres tramontanenques y, des de l'altura, al temps que per a descansar seya sobre qualque picó, descobria al enfront l'ardit Governador, qu'ab la sageta ràpida abatia les aus carniceres, axí fossen voltors, arpells, milanes ò esparvers, ò bé ab el falcó de cetreria, que del puny ab llestesa engegava, anava cobrant els coloms selvatges que per l'entorn del espadat Castell giravoltaven. Axò feya tanta rabia a Mossèn Arnau, que tot d'una s'allunyava depressa, fins a perdre de vista l'avorrit intrús. Ara ja no ignorava qu'aquell jove insolent era'l fill d'En Gastó, de mala memoria.

La vetlla de les Santes Verges, l'atrevit donzell se resolgué a festejar Na Blanca Bella acudint al peu mateix de la torra del Ginebrar, acompanyant els cants amorosos ab el sò d'un llaut, qu'ab art y destresa polsava.

Irat el pare de Na Blanca al ohir la serenada, sens meditar les conseqüències que podia dur, ni'l baix procedir de lo qu'anava a fer, amolla y afua a n'el rapsoda dos malehits cans llopers que tenia fermats ab cadenes de ferre; però, tant bon punt les furientes feres s'atansaren al enamorat cantor, aquest, ab serenitat y bon pols les mal ferí ab la punta de l'es-pasa, retentles a terra agonejant ab lladruchs gemegosos.

El vell Vilaragut quedà descontent del fet y malhumorat, mes endevinantho tot de sobte, va exclamar irònich:

—*Jo't jur que may se mesclarà la sanch del lleyal ab la del traydor. Primer caurà a trossos la penya del Castell.*—

Aquella mateixa nit els núvols tempestuosos embolcallaren, com un vel de dol, l'alt turó de pedra incommovible, es-

clatà'l llamp enlluernador y retronà'l trò per l'espai negre y misteriós, caygueren torrentades d'aygua y neu y calabruix y's desencadenà una ventada furienta, escabellant, trencant y arreballant els arbres més potents dels boschs ombrívols, y, durant aquella feresta y corpnedora tempestat, se va sentir el trontollament d'un terratrèmol y'l renou axordador de la cayguda dels grans penyals del arborat Castell, rodant per la rosta pendent ab furia devastadora.

El temps que la tempestat retrunyia més violent y destructora, el vell Vilaragut, al axopluch del casal runós, sense por ni remordiment, demanava a Deu, ò a qui fos, que aquella matexa nit tots quedassen morts y soterrats per sempre més; y mentres tant sa filla, la bella enamorada, pregava a la Verge Santa, ab llàgrimes als ulls, que alliberés En Jordi de tot mal, anch que may més el tornés veure.

Al llustrejar el nou dia's descobriren part-damunt y no gayre lluny de la casa del Ginebrar, penyalots disformes que s'eren despresos del espadat Castell, y, que, sols per patent miracle, s'eren detinguts just abans d'enrunar el vell casal.

—*¡Oh! nó; encara nó, y mil vegades nó!*—va mormurar el vell soperb.—*Abans floriràn aquests malehits penyals, en malhora llençats per l'infern, que jo no consentiré tan iníqua bastardia.*—

Ab les neus que cobriren la montanya al punt baxaven famolenques a la plana les besties de l'altura y'l senyor del Ginebrar pogué fer bones caçades de porchs senglars, bochs, cabridelles y llebretons, espayant ab el fadigós esforç de la caceria l'engunia febrosenca que'l dominava.

També baxaren els guardians del Castell a fer una batuda. Sense que'ls caçadors se'n adonessen, se mesclaren aviat els cans d'una y altra colla, y ja l'irat Vilaragut anava a llençar el dardell volador a un lloper del Castell, quan va ohirse'l sò vibrant del corn de caça del Governador, y, al punt, diligents y dòcils, s'allunyaren tots els cans y les persones del Castell.

Y passaren dies y arribaren les festes de Nadal, que foren ben tristes en el Ginebrar. En Jordi se n'era anat a ferles ab ab la familia y ab els companys de la ciutat, d'hont no tornà fins el dilluns dels Reys. Na Blanca concirosa plorava en la solitut l'anyoransa del ausent. La vetlla de Nadal, ben abri-

gada ab capiró y mantell folrat de vays, acompanyada de son pare, del servey y d'alguns esclaus, va assistir a les matines de l'esglesia del poblet, hont pregà a Deu llarga estona, de bon cor, que li enviés dies millors, ò bé la mort si convenia, y a trench d'aua arribà al casal retuda de cansament y glaçada de fret y de tristesa.

Més tranquila passà l'estiuet de Sant Martí y l'acabament del hivern plujós, llucant desyara l'amor de sa vida d'alt l'altura, y fent, tot sovint, la monòtona y solitaria que solia.

Començà llavors la dolça y alegre primavera, y, un dia tib y soleyós del mes de Maig, aquelles penyes caygudes del Castell, y de son pare malehides, del enfront del vell casal, aparegueren sobtadament cobertes de grogues violetes boscanes, místiques y belles violes de penyal... El prodigi s'era complit.

Les descobrí sorprès el vell Mossèn Arnau, y sens donarse per vençut encara, va repetir entossudit y foll d'ira satànica:

—*He dit que, may per may, se mesclarà la sanch pura del lleyal ab la negra del traydor... durant ma vida.*—

Axò va dir, però prou tenia'l pressentiment de que, la velleja impotent y feble, seria en breu temps retuda per la joventut y'l amor... sempre invencible.

Y axí fou; des d'aquell dia, el pare de Na Blanca restà retret y mut, mujol y astorat; menjava com un autòmata ab disgust lo que li daven, sens demanar res may. No exia de sa cambra y quasi-sens moviment passava sens dormir les nits interminables, ab febles gemechs y pentaix de sofriment. Ni a sa filla, abans tan estimada, feya ara gens de cas, fins que la vetllada de Sant Joan Baptista, quan manco'n feya comptes, morí sobtadament de feridura. Modesta sepultura li donaven al costat de madona Saura, sa muller, dins el vas del convent de Sant Francesch.

Mig any seguit va guardar dol rigorós sa filla Blanca, sens dexar el casal del Ginebrar.

Y, com un somni dols y falaguer, obtenguda la dispensa necessaria, al finir el Novembre tardoral, el Bisbe mateix, Monsenyor Lluís de Prades, dins la gran Seu, ab gran esclat de gent, va maridar Na Blanca Bella ab son amat En Jordi Uniz, fill d'En Gastó. Foren padrins de l'unió sacramental el senyor Rey y la Regina, representats pel llochtinent del Regne Mossèn Roger de Moncada y sa muller.

La núvia vestia fina seda blanca, brodada ab filets d'or y per corona nupcial portava un flayrós ram de violes tardanes, cullides fresques d'aquells penyalars. Durant tres dies se feren grans festes y tothom a la ciutat hi prengué part.

Des de llavors, al arribar cad'any la primavera, reflorixen els violers del Ginebrar, cobrintse de violetes boscanes color d'or; per axò ara a la possessió li diuen: Penyaflor.

JOAN ROSSELLÓ DE SO'N FORTESA

EL COLOM Y LA FORMIGA

*Mentres vora del riu bevia un blanch colom,
damunt l'aygua's decanta una pobra formiga.*

*El cap li roda y... pataplum!
ja la tenim a mar qui braceja y's fatiga,
ay laç! inutilment,
per s'escapar del líquit element.*

*El colom se'n adona y, commogut, arranca
un branquilló de vim; l'hi llença promptament.*

*La formiga l'alcança y se'n fa una palanca
qui la treu de perill. En el mateix moment,
eix un caçayre ab sa arbaleta,
per passà'l riu s'ha tret espardenyia y calceta.
Tan aviat ha vist nostre blanch colomí,
se'l creu dins del tupí.*

*Ab son arma l'apunta y l'aucell va a morir.
Mes la formiga ho veu. Del branquilló's recorda;
y, mentre'l peu descalç va per tivar la corda,
sense cap mirament pica l'home al taló.*

*Aquest, llençant un crit, se gira al enrodó.
El colomí, qui'l sent, prompte pren la volada
y s'emporta ben lluny el sopar del golós.
qui va restar boca badada.*

*La bona obra sovint se veu recompensada:
Grans ò petits, entr'hom ajudem-nós.*

Traduhit de Lafontaine

E. CASEPONCE

EDUCACIÓ DELS MINYONS

DE MOSSÈN BALDIRI REXACH

DE LA GLORIA Y GRANDESA VERDADERA A QUE DEUEN ASPIRAR LOS MINYONS

Lo primer cuydado d'aquells qu'instruexen la gent jove, ha de ser donarlos principis y regles que'ls servesquen de guia y nort per discernir en la lectura dels autors, la verdadera gloria de la falsa y per poder apartarse d'aquesta y alcansar aquella.

Nostre segle, y encara més nostra Nació, té una gran necessitat de ser desenganyada d'un sens número d'errors y falsos judicis, que vénen de dia en dia més dominats sobre la pobresa y riqueses, sobre la modestia y'l fausto, sobre la simplicitat dels edificis y mobles, sobre la sumptuositat y magnificencia, sobre la frugalitat y'ls refinaments y abundancia de la taula, y per dirho en una paraula, sobre casi tot allò que fa l'objecte del menyspreu ò de l'admiració dels homens.

Lo gust públich ve a ser sobre açò, la regla dels jovens, perque miren com estimable lo qu'es estimat de tots, y no es la rahó, sinó lo costum, qui los guia. Y axí es sumament convenient dissipar los falsos judicis que'ls enganyen y deslliurarlos dels errors populars, qu'han contret des de petits, y ensenyarlos a fer lo discerniment del verader y del fals, del bé y del mal,

de la grandesa verdadera y d'una vana elevació, y d'impedir que'l contagi del mal exemple y dels costums viciosos no infectin l'esperit de les gents joves y no ofeguïn en ella les bones semilles del bé y de la virtut qu'un nota en elles.

Tota la sabiduría del home consisteix, segons Sòcrates, en judicar de les coses, no per l'opinió comuna, sinó per la veritat, no per lo qu'elles apareixen exteriorment, sinó per lo que són realment. Y encara que, parlant propiament, tant solament l'Evangeli y la paraula de Deu ens puguen dar regles segures y invariables per judicar bé de les coses, no obstant, per fer compendre millor que'ls errors que jo confuto en aquest capítol són condemnables y contraris a la matexa rahó natural, no trauré mos principis sinó del paganisme, el qual nos ensenyará que lo que fa al home verdaderament gran y digne d'admiració no són les riqueses, la magnificencia de les coses, la sumptuositat dels vestits ò dels mobles, lo deliciós y abundant de la taula, lo lustre de les dignitats ò de la naxensa, la reputació, les accions lustroses y brillants, com són les victories y

conquistes, ni tampoch les qualitats del esperit, les més estimables, sinó qu'es lo cor, que fa que l'home sia tot lo qu'es, y quant més l'home tindrà un cor verdaderament gran y generós, tant més tindrà de menyspreu per tot lo que apareixerà gran al resto dels homens.

Jo dexo també de proposar los exemples dels Sants, perque considerant les coses més hu-

manament y fentse un atent y dòcil a la rahó, un se prepara a la Religió y a la Fe, que manen les matexes coses de que'ns donen exemple'ls Gentils, però proposities ab uns motius més grans y ab més dignes recompenses. Y d'aquesta manera'ls Minyons se van elevant per graus a una virtut més pura y més perfeta.

CACERA TRAGICA

Veyèu aquell home d'edat avançada, que camina ab pena y recalcantse ab un bastó, un xich encorvat, sèch com un gaig y ab els ulls enfonsats dintre ses conques, qu'es com si diguessim un cadavre viu? Donchs pesa al damunt seu una gran pena que ningú li pot alleugerir y l'ha d'acompanyar a la tomba.

El veurèu sempre a punt d'esclatar un plor que'l té a flor d'ulls y no obstant, com estàtua marmòria, no pot plorar. Que tristes són les penes si no's poden desfer en plors y disol-dre en llàgrimes consoladores!

De rialla, anys hà que'ls seus llavis no n'han flayrat ni rastre.

Es un espectre: insensible a tot.

Sos llavis tremolosos sempre semblen mormolar oracions, y ho fan sovint, però no per ell, sinó pel seu fill a qui occí en cacera malestruga, sense voluntat y per sa muller que sobombí no poguent sobreviure a semblant pena.

—Oh! Senyor!—diu sovint.—Per què no volèu que'ls seguexi? Sol en el món, qui'm donarà conhort?—

Mes, si d'una part demana la mort, d'altra l'espera llunyana ab resignació, creient no haver plorat prou als dos éssers tan volguts.

* * *

Era al despuntar l'auba. Si no cambiava, es preparava un dia d'alma, car el cel no's veyia gens entrenyinat. Feya un ventijol fi qu'acabava de morfullar les fulles dels arbres que anaven cayent esgroguehides.

De cà'l Serrat ne sortien el Sidro y'l Miquel; pare y fill ab la escopeta a la espatlla y un bon seguici de cans. Anaren a la caça del senglar que feya una tongada era una verdadera plaga pel poble. A les masies que trobaven a son pas s'hi anaven ajuntant altres companys, arribant a esser una bona colla quan se dispersaren per les espesses castanyedes, hont tenien molta tirada'ls sanglars, caçant y percaçant arrèu.

* * *

Devers les deu del matí. L'estiuet de Sant Martí dexava sentirse de ferm, car feya un sol qu'estabellava. El Sidro de cà'l Serrat estava entremig d'una espessa castanyeda, tan espessa que a tres passes no s'hi hauria ovirat persona humana. Feya estona qu'estava caçant sens trobar ni rastre. De sobte sentí fressa de fullam trepitjat a corre-cuyta. Atolondrat apuntà al indret de la remor y féu descàrrega. Un ¡ay! melangiós de persona y la fressa d'un còs caygut sobre l'espès fullam se feren perceptibles. El Sidro quedà com llamp-ferit. Havía mort una persona.

Pres d'un repenti baticor que de segur el mogué del posat estàtich en que havia romàs després d'aquell tret, y oh! quin quadre; el séu fill estava esterneyat a terra ab la vista oberta, però d'una manera estranya, com si l'amenacés. Una freda suhor envahí tot el séu còs; els cabells se li eriçaven. Volía fugir, però tenia'ls membres com entumits y encarcerats. Volía cridar, mes les paraules li quedaven encastades a la gorja. Semblava talment de pedra, ni les llàgrimes podien exirli dels ulls.

Y davant d'aquest quadre desolador callà la natura y s'en-dolà ab un glop de núvols que s'havien anat congregant dalt dels propers cingles, y ara obturaven l'esguart del sol.

Y d'aquells negrosos núvols se'n despreguè un lleu ru-xim: eren llàgrimes de la natura que plorava...

CAMIL GEIS

OTGER CATALÓ (1)

Es al cayent d'un capvespre; a son llit devalla'l sol
mentre a son castell arriba el capdill de Cataló,
a son castell de Catàlo bastit al damunt de rochs
arran del cingle més aspre y'ls abismes més pregons.

Tres llebrers el precedexen, són sos únichs companyons
puix l'heroi té per usatge el cavalcar sempre sol;
tres llebrers que li assenyalen si es que hi hà algú dins del bosch
y que seguexen les petges a n'els óssos y a n'els llops.

Otger refiat cavalca en un bell corcer briós,
de sos corcers els més negre y potser també'l més fort.
A son alt castell arriba... ja'l guayta de més aprop...
y del Sol els raigs que finen fereixen sos finestrons...
quan els llebrers li assenyalen quelcom a dintre del bosch.
Otger son corcer atura per mor d'ohir la remor
y al bosch amagat ovira de moros brillant estol,
avençada dels qu'arriben en cinquanta galiots
per dur l'Islam a les terres que comanden els barons.

Otger empunya la clava, vola'l corcé'ab l'esperó
y a dintre de la boscuria s'hi senten ays! de dolor...
Un colp finida la lluyta, regna un silenci de mort!
Otger se penja la clava y empunya son bèlich corn
fentlo sonar tres vegades cada volta ab sò més fort.

Des del castell li responen els séus cavallers mellors:
ell no s'atura a esperarlos puix cerca aplegarlos tots.
Fuja dalt d'una carena, sona'l corn altres tres colps
y de la nit el silenci romp la bèlica remor
que crida als fills d'exa terra a lluytà'ab els invasors.

Y Otger, sempre'l corn als llavis, tramunta un mont y altre mont
y a cada mont que tramunta el fa sonà'encar més fort.

Ja es arribada l'Aurora y ja'ls ha aplegat a tots.
Horrenda ha estat la topada, mes l'heroi de Cataló
dels alarbs fa més carnatge que tots els séus companyons:
y a mils els ajau en terra a colps de clava tan sols.

Quan després d'una centuria Carles Many portà socors
a n'els nostres montanyesos descendents d'aquells barons,
arribà ab els Pars de França Roland el més brau de tots
y quan en folla escomesa, des del cim de Puigneulós
féu voleyar sa mangala llençantla al alarb traydor,
els serrahins s'escamparen, esverats, l'esglay al cor,
creyent que'ls escometia de nou Otger Cataló.

MANUEL MUNTADAS

(1) Cant de gesta. Fragment del poema inèdit «Montserrat»

PLAUTUS, NOVELA DE JOSEPH CALZADA Y CARBÓ

(Continuació)

—Jo sóch qui va manar a mon germà Hiau que's desdoblegués y que son còs astral se presentés a Leucas. Jo sóch qui va dormir a Ungola per a que us trametés els meus desitjos. Jo sóch qui va causar la explossió submarina y formà l'ona improvisada que us passà per damunt del escull. Les forces més petites y les més potentes de la Naturalesa les domino ab ma voluntat. No hi hà obstacles materials davant d'ella. Y hèusen ací una proba...—

Lai y Helena restaren un moment com engegats, y després, davant de sos ulls ja no contemplaren la coma egípcia, ni les runes del temple, ni la planuria deserta. Al séu davant hi havia la cabana del vell Leucas, ab la carena de l'Ida en el fons. A ses espatlles el mar s'extenia endormit y al lluny brillaven quelques llums senyalant el lloch hont reposava Cidonia. A la porta de sa cabana'l vell pastor romanía inclinat humilment, ses pobres mans tremoloses posades una damunt l'altra en la testa de son gayato.

— ¡Leucas! — exclamà Helena, car en aquells moments el pastor era per ella un ésser a qui havia conegut profundament. No se'n donà compte d'aquella transformació espiritual, ja que'l vel de Isis els envoltava a tots ab sa misteriosa influència.

— ¡Melena! — respongué Leucas, y sos ulls mostraren tota la infinita tendresa d'aquell infant de noranta anys que portava tan pacientment la llorda càrrega de la vida.

— Sí, amor meva, Leucas sóch, qui ja pot morir tranquil ara. Oh, ests Melena, ma pobra enamorada, de la qui no'n sabia res feya set dècades. Tens encara'l mateix rostre, els mateixos ulls dolços, la matexa blana cabellera del jorn que'ns separarem. Pressentía que'ls déus no'm dexarien morir sense sapiguer de tu. Ja ets ací, amor meu, ja ets ací y sé lo que la teva presencia vol dir. Estich preparat, oh ma dolça companya, per al romiatge que m'anuncies. Ho he estat sempre de preparat. Ja'm triga la mort, car en el Més Enllà'ns trobarèm, no xacrosos, apenats, desferres d'humanitat, sinó joves, forts y ab el cor flamejant com en la nostra juvenesa. Benvinguda sies, tu que'm portares les hores més dolces de ma vida y ara'm dus també la més preuada nova. Pàrlam, pàrlam, Melena, anch que sia un sol mot. Pàrlam... pàrlam...

— Leucas, jo só aquella Melena qui't fou robada, mes qui

no trigà molt en deslliurarse d'aquells grillons y de la matexa vida després d'una curta però dolorosa via de dolor y d'infamies. He voltat pel teu entorn, coneix tots els teus pensaments, les teves penes, la teva resignació, el teu inextingible amor. Fa divuyt estius que vaig dexarte per a reencarnar en el còs d'aquella Helena que fa uns jorns pujà fins a la teva cabana, la esposa de Lai qui es mon amor també. Potser tu no compregues aquexes paraules, mes quan tos ulls se tanquin a la llum material, una claror divina il·luminarà tos ulls espirituals y aleshores, desapareguts sexes, ens amarèm tots els esperits ab una passió tan forta y al ensemps tan dolça y tan pura com la matexa Divinitat. Y ara, a reveure, Leucas. Els moments són comptats. El Més Enllà s'obre per a tu com el camí de la Llibertat.

Novament cegaren els ulls de Lai y Helena y quan recobraren la vista tenien al davant el panorama egipci. Helena no recordava res. Li semblava que havia passat per uns moments de feblesa durant els quals havia perdut tota sensació externa, lo mateix que quan queya en un són pesat. Sols Lai era qui ho recordava y ho comprenia tot, car per a son esperit axecat a l'excelsit el vel de Isis ja no li abscondia cap segret.

—Jo també tinch que dexarvos—continua la veu de Plautus.—Tu, fill meu, podràs comunicarte ab mi vuyt llunes més, sempre que la Divinitat ho permeti. Passat aquest lapse de temps serà en vò la nostra comunicació, anch que sàpigues en quin còs habita l'esperit de ton mestre Plautus que us ha amat intensament. Adéu, fills meus, adéu...—

La parella sentí en son front com un alè suau que'ls acarona. Era'l darrer bes de Plautus.

La visió's fongué lentament. La boyra blanquinosa's transparentà y per fi davant de llurs nines curulles de les maravelles vistes, la nit els hi mostrava sa bellesa dolça, apacible, estival... La lluna baxava vers l'horisó y'ls estels s'enviaven auri somriures.

En l'Infinit la Suprema Divinitat vetllava eternament...

* * *

Tornà'l vaxell de Lai a solcar les ones desfent el camí fet sis jorns abans, tornà a arraulirse en la platja de Cidonia y'l mateix seguici que muntà per primera vegada la vessant de

l'Ida reféu el romiatge. Era un capvespre meravellós de llum y de quietut. La remada no's veyà per cap indret com si hagüés emigrat, ni'l vell Leucas ixqué a rèbrels. La cabana estava silenciosa. El brancal lliurament obert els mirava com la nina enorme d'un ull plè de tristeses. Entraren commoguts y vegeren damunt d'un llit de fenchs olorosos, a Leucas. Tenia les mans creuades damunt del cor y un plàcit somriure li mig obria la boca. S'hauria dit que dormia, mes Lai sabia d'avença que la vida havia fugit del còs del pastor. Helena s'agenollà a sa vora y'l besà. Quan axecà'l rostre'l cadavre tenia en el front, com uns diamants de belles aygues, el roxiu de pietat que havia brollat de les pures nines d'Helena. ¡Pobre Leucas!... Quin torment més afrós havia sigut sa existencia, ja que tot just al començar-la li havia sigut robat l'ideal més intèns que, després del ideal Diví, mou al home damunt la terra, aquella dolça y tendra Melena, de qui Helena s'havia forjat una figura ideal! De sa tristura oculta la muller de Lai ne tenia una idea, car sols de pensar que fóra separada de son espòs, Helena's sentia morir. ¡Y quin amor més ferm fou aquell que durà prop d'un segle y que al fondres ab el darrer sospir del pastor encara hi havia envollat el nom sonor de l'amada! ¡Melena!... Car Helena no dubtava pas que la darrera paraula exida dels llavis de Leucas fou aquella.

Lai la separà blancement de la vora del vell amich. Tanis y Acteó s'emportaren el cadavre com s'emporta un infant adormit. Els dos servents ab llurs coltells havien obert una fossana al costat d'uns rosers que florien al marge d'un prat y en ella hi dexaren les despulles del pastor. Quan caygué la terra colgantles, Naya y Ungola hi llençaren una braçada de capolls. Lai y Helena agafats de la mà mormolaren:

—¡Plautus!... —

Al mestre caygut a Marató li encomanaven l'esperit d'aquell vell que se'ls hi havia entrat cor endins. El gayato fou plantat damunt de la fossana y'l darrer llampech del sol morent el va tenyir de roig.

Després, els sis baxaren silenciosament vers Cidonia, vers el vaxell, vers les rutes inènegudes del mar y d'altres terres...

(Continuarà)

DELS LLIBRES NOUS

HORES DE COLEGI, poesies de J. M. GARGANTA

A UN AMICH LLUNYÀ

Quant temps que no'ns hem vist! ¿Còm me plauria
renovar, amich meu, aquelles hores
de mos anys anyorats, quan alternavem
ab els jochs infantivols y'ls estudis
el plaer més humà de la conversa!

Pelegri, tu, per terres apartades
y enfonsat en l'abisme dels negocis,
¿has oblidat els dies de col·legi?
Per l'emigrant la vida es sempre dura,
encar que la fortuna li somrigui;
mes en els lleures del esplay y l'oci
bé podem platicar. Perxò't saludo,
y, mar enllà, t'adreço aquestes ralles.

La vida es sols recort. El present vola
y'l futur es incert. Només ens resta
truhir ab la memoria la gaubansa
que destriem mirant en llunyania,
vers el passat que'ns escapà per sempre.
Vetaquí, donchs, mon llibre. Fullejantlo,
evocaràs, potser, les hores mortes.

Llegèix, que ja endevino la pregunta
que frissa per exir a flor de llavis:

—¿Què s'han fet els amichs?—

Uns triomfaren
y la sort els amoxa falaguera;
altres—com tu mateix—en l'ostracisme
treballen per fermar l'indòcil roda,
cercant lluny lo que aquí la terra'ls nega;
qui, mostrant sa vellesa prematura,
inclina les espatlles fadigades
al pes de les angoxes de la vida;
qui mori, jove encar; qui en aspra lluyta
caygué retut per la fortuna adversa.
Altres varen marxar, y no'n tinch noves;
y una generació que va empenyentnos
omple les aules que dexarem buydes,
mentres guaytant de cara a l'infantesa
fereix mos ulls la negra y vella imatge
del camí que dexem sembrat de tombes.

En el vagar dels vespres somniosos
recòrdals, tot llegint aquestes rimes,
y veuràs com els fils de la memoria

urdiràn les escenes oblidades.
 No te les dono aquí. ¿Per què intentarho,
 si les du cada amich al cor impreses?
 Pots evocarles tu. Vull que la ploma,
 més que'l dret de referles una a una,
 com una vara màgica's reservi
 el sobirà poder de suscitarles.
 Axis, parlant al cor, y no ab figures
 de vell llibre de estampes ja borroses,
 farà sorgir les que dormides guarda
 cada company en l'intim de son ésser.

Tu, seguint, sempre inquiet, la teva estrellla
 —que prosperin els vents de la fortuna—
 apréssa, amich, l'instant de la tornada.
 Jo, fitant ansiós l'espai eteri,
 dexo a mon esperit que lliure voli
 vers la mística Llum de les altures;
 y en tant, ohint la veu de mon llinatge,
 dintre'l redós payral texint mos somnis,
 serro fidel ses tradicions patricies.

FLORS Y PONCELLES, poesies per FÉLIX QUER Pbre.

NIU DE L'AMOR

La cambra de la mare
 era un altar;
 el Crist que guardo ara
 m'hi fa pensar.

Sants y santes penjaven
 per les parets,
 fixos els ulls miraven
 a tots indrets.

La mare m'esplicava
 la vida llur
 y a quicun d'ells pregava
 mon bé futur.

Damunt la calaxera
 l'antich Sant Crist
 duya de calavera
 un crani trist.

A tots ells presidia
 posada al mig

l'imatge de Maria,
 del cor desig.

Quiscun matí y vesprada
 resavem junts
 a la Verge estimada
 y als feels difunts.

A l'allitar me'm deya:
 si ets bon minyó,
 t'estim la mare, y reya
 fentme un petó.

Y a la Verge mirava
 de fit a fit
 y'l plor mentre'm senyava
 li ha esclafit.

L'amor axis posava
 dins de mon cor
 que puritat slayrava
 com gaya flor.

FOLKLORE

ESTUDI SOBRE LA PATERA D'IGUALADA

Quin més quin menys, tots els pobles de nostra aymada Catalunya tenen ò possehexen antigues costums y venerades tradicions, encarnades en el mateix si de la llur constitució. Aquestes costums y tradicions, si no's perden del tot ab el transcurs dels segles, van transformantse ò bé modificantse, ja sia en la forma ja en els detalls y fins en el nom propi que se'ls hi donà en un principi. Y axò succeheix en tot ò molta part de lo que pren caràcter popular: per exemple, en la secció de cançonística ¿no veyèm quantes variants existexen sobre la lletra de certes cançons conegudes baix el mateix títol, ò a voltes ab títol diferent?

Per lo que respecta a Igualada, no hi hà dubte que mereix detingut y assenyalat estudi una pràctica antiga que's troba registrada en els séus anal, y qu'es prou interessant per a excitar, com ja l'ha excitada, la curiositat de nostres entesos y incansables folkloristes.

¿Quí no ha sentit parlar alguna vegada de la famosa *Patera* d'Igualada, d'aquest tradicional ball ò entremès que en altre temps tant feya les delícies dels habitants d'aquella xamossa vila, avuy ciutat, asseguda a la vorera esquerra del riu Noya?

La *Patera* ò la *Turquia* (qu'aquest era'l nom que tingué antigament) deuría d'un modo particular merèixer la veneració y'l apreci de tots els igualadins, donchs ab ella nostres avantpassats s'inflamaven en ardor bèlich y ¡qui sab si al ritme de la sua música s'electrisaven los cors dels valents!

Jo, pobre aymador de les glories de ma patria, m'he proposat donar a conèixer als folkloristes lo qu'es y en què consisteix la *Patera*.

Senzillament, donchs, començo per dir que la *Patera* d'Igualada es una especie d'entremès, y que, donat l'argument, la forma de representarse y'ls antecedents històrichs, crech dèu conceptuarse com una reminiscencia d'aquells antichs drames sacres que's representaven en plè dia, al ayre lliure y sota'l blau mantell del cel (1).

Consta de 42 personatges entre cristians y moros. Cada un dels dos bandos se compon d'un Rey, un General, un Embaxador, un Abanderat y un Confident. La llur indumentaria es ò vol esser l'adequada al paper de cada hu, ab la particu-

(1) Parlant en sentit general, els jochs ò entremesos daten a Igualada des de molt antich, trobantsen reminiscencies en papers del arxiu municipal corresponents al any 1402.

laritat de que'ls cristians porten espasa y'ls moros la cimitarra (1).

A judicar per una copia moderna que del esmentat entremès hi hà en l'arxiu municipal igualadí, literariament l'obra val molt poqueta cosa, si bé reconexèm que les faltes retòriques y errors gramaticals que conté, no es degut a rès més que a les corrupteles qu'en el transcurs de les generacions s'hi han introduhit segurament per les matexes persones que representaven el ball ò entremès (2).

Fetes aquestes salvetats sobre'ls defectes de rima y de metre, podèm dir que'l text de l'obra està escrit en castellà y en vers quasi sempre aconsonantat, y bastant sovint en forma redondilla, a excepció del pròlech que fa l'Embaxador cristià y de l'oració que pronuncia'l Rey dels cristians, qu'està escrit en prosa.

En síntesis, l'argument es una renyida batalla entre moros y cristians, després d'haver peleat ab rahons, defensant llurs respectives creencies.

Cada bando està presidit per les seues autoritats (lo Rey, l'Embaxador y son General) quines escolten els rahonaments (*parlaments*) que fan llurs subordinats. Aquestos estan colocats en dues files paraleles, haventhi en l'una'ls moros ò turchs y en l'altra'ls cristians, ab el ben entès de que *fan* sos parlaments alternativament, un de cada fila ò bando.

Qui comença l'espectacle es l'Embaxador cristià qui repta als fills de Mahoma ab son pròlech, a modo de presentació y explicació compendiada de lo que's té de representar. Vègis, per exemple, alguns fragments:

«Salud a los presentes, vecinos y extraños, que habéis venido a participar del regocijo de las fiestas de nuestro patrón San Bartolomé. Entended que habrá en este día un combate muy sangriento en un campo de batalla, donde formados están los guerreros...»

(*Seguirà*)

GABRIEL CASTELLÀ Y RAICH

(1) Els trajos ò indumentaria de *La Patera* necessiten una verdadera reforma ò renovació, donchs està tot tan malmès y deslluït que fa llàstima de mirar.

No cal dir que la renovació hauria de ferse atenent ben bé l'adequada propietat y rigorós caràcter dels respectius personatges qu'intervenén en la representació.

(2) Seria tasca molt lloable qu'una persona competenteta retoqués convenient l'obra, despullant son text de totes les incorreccions y posantla ò amotllantla en lo possible al estat y sabor literari que tindria primitivament ò en son origen.

Nosaltres, encara que incompetents, hem provat de fer quelcom en alguna part del text, que copièm dintre'l present estudi.

NOTES D'ARXIU

MONESTIR DE SANT FELIU DE GUIXOLS

Privilegi del vintè per varias concessions Ponticias, y Rs., Prime. per la Butlla de Alexandro 3.º expedida a 7 de las Kalendaras de Juliol de 1163. It. Per Privilegi del S. Infant Dn. Juan en que esta insert altre privilegi del Sor. Rey Dn. Pedro el 4.º son Pare a 16 de Seteme. de 1385. It: una senten.^a arbitraria que se donà per Pere Canto de conveni dels Pescadors, y Monastir, se donà a 18 Deceme. de 1393 qual sent.^a aprobaron, y ratificaren ambas partes. Qual sent.^a fou confirmada per lo Sor. Emperador Carlos 5. per son privilegi de 23 de Dece. de 1519. It: per una sent.^a per la Rl. Audiencia de Barna. en 8 Juny 1600, y lo Sor. Rei Dn. Felip 3.º per sas Rs. lletres de 29 Agost 1600 manà baix la pena de 500 florins de or de Arago aplicat al Rl. Erari tingues degut efecte dita Senten.^a. It. : La Magt. al Sor. Rey Dn. Fernando el Sexto confirma, y de nou concedí al Monr. lo referit vintè per sa Rl. privilegi dat en Bon Retiro a 14 de Juliol 1752.

Lo quart està concedit per treballar en los días festivos, y lo cobra lo Monastir en virtut de la Butlla de los SSnos. P.P. Sixto 5.º y Gregorio 14, y confirmats per la Santee. de Innocencio 13 a 7 Juliol 1721. En 1761 foren condemnats los Pescadors per lo ordinari de Girona a pagar lo Quart, o setena, y ultimament acudiren al Supremo Consell, y est per Rl. Auto de 19 Juny 1769 manà se estigués a la Sent.^a del ordinari de Girona: salvant lo dret a las parts en Judici de petitori en lo mateix tribunal Eccto, a lo que renunciaren tant en lo petitori, y com posesori los Pescadors, ab cedula que presentaren a 30 Maig de 1775».

Per la copia,

I. MELÉ.

(Del meu arxiu)
Tossa, Febrer 1923.

VIOLACIÓ DE LA IMMUNITAT ECLESIASTICA EN EL CONVENT DE FRANCISCANS DE TORÀ

«Die 16 Desbre. 1728 en Thorà.

Fra Antoni Guancer y Fra Hipòlit Ribes religiosos del ordre del Pe. St. Francesch mediant jurament extrajudicialment en la forma estilada han dit y testificat q estant ahir die 15 del corrent en lo pati y prop la porta del convent de Sant Antoni de Padua cituat prop y fora las murallas de la vila de

Thorà veren com Thomàs Prat Batlle de la vila de Calaff extragué violenment de dit pati a Antich Gregori de dita vila de Calaff de forma q posant dit Batlle una pistola als pits de dit Antich lo arrossegà fins a haverlo extret de dit pati, y ohiren be com dit Gregori cridà Valguem Sta. Mare Iglesia y q no obstant això lo dit Batlle lo extragué de dit puesto. De quibus etc.

Testes sunt Nicolàu Reguer Apotecari de Thorà y Hermenter Foraster treginer de Cardona.»

FOU POSAT PRES UN DELS TRAGINERS D'UN COMBOY

«Fas fe Yo lo infrascrit Rector de Thorà (Dr. Bernat Vilella) q havent vuy a 27 8bre. 1709 pres informació sobre lo viatge que Celdoni Blasi pagès de Thorà del Comboy de Celdoni Fustaguera feu en lo mes de 7bre. prop passat de Calaf a Balaguer aportant per al Rl. Exercit farina diuen Ramón Colberó de Thorà y Jaume Argerich de Biosca q dit Celdoni Blasi la nit antes de quedar pres feu nit a la Donsell en una casa de dit lloch junt ab dit Ramón Colberó, Joseph Vila y Cosme Sole tots trejiners de Comboy. Y diu mes dit Colberó q tots los sobredits trejiners descarregaren los sachs en una matexa entrada molt engustiada q diu dit Colberó q ere molt contingent se mesclassen los sachs y carregassen los uns los sachs dels altres. Tot lo qual sobredit respective han atestiguat dits Argerich y Colberó mediant Jurament a Deu y a los quatre sants evangelis en ma y poder de mi Rector y notari infrascrit presents per testimonis Joseph Vilella Paraire de Solsona y Joseph Morera pagès de Thorà.

die 7 9bre. 1709

han dit y Jurat Manuel Colberó y Miquel Garriga q en lo Magatzem de Cervera han vist esta Campanya q en alguns sachs y havia ab la civada pedras fems y altres cosas.»

Per la copia,
RAMON CLOSA Y BOSCH

(Arxiu parroquial de Torà. C. VII.; M. p. pag. 632).

(Arxiu parroquial de Torà. C. VII.; M. p. pags. 400, 402.)

Llibres

«Hores de col·legi» es el títol d'un llibret que no arriba a cent planes petites, estampat a Olot. Autor: Joseph M. Garganta.

Conté una colecció de poesies escrites en poch espai de temps y a raig de ploma, segons diu l'autor, en recort de sos dies d'estudiant y en evocació de les figures de sos condeixebles estimats.

Es així mateix, però dins la humilitat del propòsit s'hi demostra un poeta de debò, ferm en el concepte y hàbil en la forma, com ho prova la composició que reproduhim en aquest número. La casolinitat d'algun de sos versos, que no arriba may a la vulgaritat, es una cosa volguda, que respon a la tònica general del llibret y que moltes vegades ajuda a la sinceritat de la expressió y fins dóna més força a la evocació proposada.

No dirèm que no hi haja alguna petita cosa a titllar; si l'autor volgués, ab una lleugera repassada quedaria sense titlla una nova edició. Però, limitant-nos a la que tenim davant dels ulls, no sabriem perdre'l temps buscant motius de crítica menuda quan tenim la impressió d'un poeta de veres, d'una poesia suau y que's comunica al lector.

Un altre llibret, de vuytanta planes, ha publicat Mossèn Fèlix Quer Cassart ab el títol de «Flors y poncelles». També's presenta ab una certa humilitat, com si no tingués pretensió literaria, essent sols un seguit

d'esplays religiosos deslligats de tota preocupació de lluhiment ò vanagloria.

Així y tot, en algunes poesies y sobretot quan el sentiment religiós se barreja ab recorts familiars, la intensitat emotiva puja de punt y'l lector arriba a compartirla. En altres, la volada lírica no es prou per enlayrarnos fins hont l'autor voldria y'ns hem de limitar a contemplar sos deliquis sense pèndrehi part. Sempre, però, llegim ab gust aquestes composicions, aquest llibret que fóra molt apropiat per lectura de la infància.

La mostra que'n donem en una de les planes anteriors farà bones les nostres paraules.

JUST CLARÓS

Lo «Gran Teatre del Llicèu»

Hem de consignarho en aquesta secció: los propietaris del Llicèu han pres l'acort de donarli tot el caràcter de barceloní, catalanisant lo exteriorment ab l'ús exclusiu de nostra llengua en son títol, en sos cartells, en sos rètols, en sa documentació, en una paraula, fent del català'l seu idioma oficial, com es naturalíssim. Això, que dignifica'l Gran Teatre nacionalisant lo, no suposa cap exclusivisme; el gran col·lissèu de Catalunya obrirà generosament ses portes a tota manifestació artística, vinga d'hont vingui. Ara mateix, inaugura sa catalanització ab una òpera castellana.

Enviem el nostre aplaudiment més entusiasta als propietaris del Llicèu.